

ინგლისური ენის სწავლება კულტურის მიხედვით

მოკლე შინაარსი

ენა და კულტურა განუყოფელია. კულტურა მნიშვნელოვან როლს თამაშობს უცხოური ენების სწავლებაში. ენის შემსწავლელი ბევრს სწავლობენ კულტურის მეშვეობით.

სხვა ხალხის კულტურის ცოდნა ნიშნავს გქონდეს კარგი ურთიერთობა ამ ენაზე მოლაპარაკე ხალხთან, გესმოდეს მათი და იყო გლობალური მსოფლიოს წევრი.

უცხოური ენის სწავლება მოიცავს რამდენიმე კომპონენტს. მათ შორის გრამატიკულ, კომუნიკაციურ და კულტურულ კომპეტენციებს. მათგან კულტურული კომპეტენცია ენის სწავლისა და სწავლების განუყოფელი ნაწილია. ამის გამო კულტურის სწავლა და სწავლება ჩართულია კურიკულუმში.

აქტივობები, რომლებიც გამოიყენებებიან ინგლისურის სწავლებისა და სწავლის დროს, მრავალფეროვანი და საინტერესოა. ისინი მასწავლებელს აძლევენ შესაძლებლობებს უფრო ეფექტური და პროდუქტული გახადონ გაკვეთილები, გაამდიდრონ სტუდენტთა ლექსიკა, განავითარონ ლაპარაკის უნარები, ასწავლონ სტუდენტებს გამოხატონ თავიანთი აზრები, დაიწყოთ და დამთავროთ დიალოგი, დაეთანხმონ ან არ დაეთანხმონ, დაამყარონ კომუნიკაცია სხვა კულტურის წარმომადგენლებთან.

Gulnara Janova

TEACHING ENGLISH THROUGH CULTURE

Abstract

Culture and language are inseparable. Culture plays a great role in teaching foreign languages. Students study a lot from culture. Knowing culture of some people means to have a good relationship with the people speaking this language, understand them and be a member of the globalized world.

Teaching foreign languages includes several components: grammar competence, communication competence and cultural competence. The last one is an inseparable part of teaching and learning languages. That's why learning and teaching culture is included in the curriculum.

Activities used in teaching and learning English through culture are vary and interesting. They give teachers opportunities to make their lessons more productive and effective, enrich students' vocabulary, develop speaking skills,

teach students to express their ideas, how to start and finish the conversation, agree or disagree, have communication with people of different cultures.

საკვანძო სიტყვები: კულტურა, ენა, კულტურული კომპეტენცია, კომუნიკაციური კომპეტენცია, სწავლება და სწავლა, პროდუქტიული, ეფექტური.

Key words: culture, language, cultural competence, communication competence, teaching and learning, productive, effective.

შესავალი. კულტურა მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ენის სწავლებაში, რადგან ის ზრდის მოსწავლეთა მოტივაციასა და ინტერესს. კულტურა ასევე ხელს უწყობს კომუნიკაციას. შეიძლება ითქვას, რომ კულტურის სწავლება გადაჯაჭვულია ენის სწავლებასთან.

უცხოური ენის სწავლების პროცესში, კულტურა ხელს უწყობს გლობალურ ჰარმონიას და მშვიდობას, რადგან ენა არის ხიდი მულტიკულტურულ საზოგადოებასთან დასაკავშირებლად.

მაგრამ აუცილებელია ენის შესწავლელმა შეძლოს შესასწავლი ენის კულტურის შეფასება, პრესიდან, ხალხიდან და პიროვნული დაკვირვების შედეგად მიღებული ინფორმაციის დალაგება და მოთავსება თავის საქაღალდეში (მორანი, 2001).

გლობალიზაციამ და ბიზნესის განვითარებამ კიდევ უფრო გაააქტიურა და წინა პლანზე წამოსწია სხვა კულტურების დაფასებისა და ცოდნის აუცილებლობის საკითხი. მან კი თავის მხრივ გააიოლა კომუნიკაცია ქვეყნებს, პოლიტიკოსებს, ბიზნესმენებსა და ჩვეულებრივ ხალხს შორის.

მთავარია მასწავლებელსაც და სტუდენტსაც შეგნებული ჰქონდეთ კულტურის სწავლების აუცილებლობა. შეძლონ გაერკვნენ, კულტურის რომელი ასპექტი უნდა შეისწავლონ უფრო მეტად, რა რესურსი გააჩნია მასწავლებელს და როგორ მიიღებს მას სტუდენტი.

კულტურის სწავლებას სიძნელეებიც ახლავს. ჩვენს ყოველდღიურ ცხოვრებაში სიტყვა „კულტურა“ ჯერ კიდევ ასოცირდება ხელოვნებასთან და ლიტერატურასთან. მაგრამ დღეს, კულტურა არის სიმბოლო მრწამსის, ღირებულებების (ხელოვნებასა და ლიტერატურაში გამოყენებული) გამოსახვის საშუალებებისა, რომელიც საერთოა ადამიანთა რომელიმე ჯგუფისათვის; კულტურა იქმნება, კულტურა ისწავლება. რამდენადაც შეუძლებელია მისი ბიოლოგიური გზით შექმნა,

იმდენად ყოველი თაობა ხელახლა ქმნის მას და გადასცემს შემდეგ თაობას. ამიტომ ბუნებრივია, დაისმის საკითხი. რა ვასწავლოთ კულტურაში - ხელოვნება? ლიტერატურა? ღირებულებები? ვფიქრობ ყველაფერი ერთად, რადგან ენას ვსწავლობთ კომუნიკაციისთვის. კომუნიკაცია კი თავისთავად გულისხმობს გაგებას, ერთმანეთის აზრის დაფასებას, ლიტერატურას, ხელოვნებას, დამოკიდებულებას, შეხედულებებს, ზრდილობიან საქციელს და სხვა.

გასათვალისწინებელია ის ფაქტი, რომ ენა თავად არის კულტურის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი გამოვლინება. როცა ჩვენ ვსწავლობთ ან ვასწავლით რომელიმე უცხოურ ენას, ძირითად შემთხვევაში გვაინტერესებს არა ამ ენის ლინგვისტიკა, არამედ ის, რაც დაკავშირებულია ამ ენასთან და იმ ქვეყანასთან, რომლის ენის შესწავლაც გვაქვს გადაწყვეტილი. ენა ასოცირდება კულტურასთან. ყოველთვის, როცა ჩვენ ვსწავლობთ ენას, პარალელს ვავლებთ ამ ენის კულტურასთან. იმისათვის, რომ სტუდენტმა უცხოურ ენაზე ისაუბროს კარგად და თავისუფლად, მან უნდა შეძლოს ფიქრი და აზროვნება ამ ენაზე. ენა და ამ ენაზე მოსაუბრე ხალხი ქვეყნის სულია.

უცხოური ენის სწავლება მოიცავს რამდენიმე კომპონენტს, რომელშიც შედის გრამატიკული კომპეტენცია, კომუნიკაციური კომპეტენცია, ენის ფლობა და, რა თქმა უნდა, როგორც საკუთარი, ასევე სხვა კულტურის გაცნობა, ანუ კულტურული კომპეტენცია. ეს თავისთავად გულისხმობს კონვენციებს, ჩვეულებებს, რწმენას და სხვა ქვეყნის სისტემას. ეს უცხოური ენის სწავლების და შესწავლის განუყოფელი ნაწილია და ამის გამო კულტურის შესწავლა ბევრ მასწავლებელს შეტანილი აქვს კურიკულუმში და რადგან ენის შემსწავლელნი უკვე გაცნობილნი არიან საკუთარ კულტურას, მაშინ მასწავლებლის მიზანია სტუდენტებს შეასწავლოს და განუვითაროს ის შემეცნებითი უნარები, რომელიც მათ დასჭირდებათ მეორე კულტურის გარემოში ადაპტაციისათვის.

რა თქმა უნდა, ძნელია ენის შესწავლა, არა აქვს მნიშვნელობა, ის იქნება მშობლიური თუ უცხო. მას ყველა შემთხვევაში სჭირდება ვარჯიში და არ შეიძლება მარტო წესების სწავლით მისი დაუფლება.

მეთოდი. იმისათვის, რომ ნათელი წარმოდგენა გვქონდეს შესასწავლი ენის კულტურის შესახებ, საჭიროა სტუდენტს

მივაწოდოთ სხვადასხვა სახის ინფორმაცია. იქნება ეს ვიდეოს სახით თუ, კომპაქტური დისკი, ინტერნეტი, ლიტერატურა, სიმღერები, მუსიკა, გაზეთი, ფოტოები, ინტერვიუები, ანგელოტი, სუენირი, კვლევა, ილუსტრაციები, სტუდენტთა საკუთარი ინფორმაცია, სტუმარი სპიკერი და სხვა.

არსებობს უამრავი აქტივობა, რომლებითაც მასწავლებელი ასწავლის ენას კულტურის მეშვეობით.

აქტივობა 1. ვიქტორინები (იგივე ტესტები, კითხვარი) –

ა. ოთხი შეკითხვიდან ერთი სწორი პასუხი;

ბ. მცდარი/სწორი პასუხი;

გ. განსხვავებები/ მსგავსებები (ვენის დიაგრამა).

ინდივიდუალური, წყვილებში და ჯგუფში მუშაობა)

აქტივობა 2. „შემჩნევა“ –

სტუდენტებს ეძლევათ დავალება „შეამჩნიონ“ სხვა კულტურის განსაკუთრებული თავისებურებები ვიდეოს ყურებისას და წიგნის ან სხვა მასალის წაკითხვისას. მაგალითად: ქორწილი ან ხალხური ცეკვები, „მოინიშნონ“ და ჩაიწერონ ყველა განსხვავება ან მსგავსება, რაც ამ ორ კულტურას შორის არსებობს მოცემულ შემთხვევაში.

აქტივობა 3. კვლევა –

სტუდენტებს ეძლევათ დავალება მოძებნონ რაიმე საინტერესო მასალა ინტერნეტში შეასასწავლი ენის კულტურიდან. შემდეგ კლასში ერთმანეთს მოუთხრონ რაც წაკითხეს, ანუ ერთმანეთში ცვლიან ინფორმაციას, ამასთანავე პასუხობენ კითხვებს (სტილი, 1993).

აქტივობა 4. კრიტიკული ინციდენტი/ პრობლემის გადაჭრა –

რა არის კრიტიკული ინციდენტი? კრიტიკული ინციდენტი არის მოკლე მოთხრობა ან ვინეტი, რომელშიც ხდება გაუგებრობა კულტურის ფონზე. სტუდენტები კითხულობენ და განიხილავენ ინციდენტს და ცდილობენ გაიგონ გაუგებრობის მიზეზი და სახავენ გზას მისი თავიდან აცილების მიზნით (ჩასტეინი, 1988).

საფეხურები:

1. მასწავლებელი წინასწარ ამზადებს კრიტიკულ ინციდენტს.

2. ყოფს სტუდენტებს 3-4 კაციან ჯგუფებად.

3. სტუდენტებს ურიგებს ჰენდაუტებს.

4. სტუდენტები კითხულობენ და მუშაობენ ერთად, რათა პასუხი გასცენ დაბლა მოცემულ კითხვებს.

5 თითოეული ჯგუფი განიხილავს ამ კრიტიკულ ინციდენტს და გამოაქვს საკუთარი დასკვნა იმ კრიტიკული კონფლიქტისა, რომელიც მოთხრობაში/ვინეტშია მოცემული.

აქტივობა 5. მოკლე მოთხრობა –

Mika's Homestay in London

(Select Readings by Linda Lee Erik Gunderson Oxford University Press, pp.13-14).

- კითხვები;
- დისკუსია (ჯგუფური მუშაობა).

აქტივობა 6. კულტურის მეთოდი არის ვებ აქტივობა. იგი მოიცავს სტუდენტების კვლევაზე დაფუძნებულ კლასის პროექტს შეისწავლონ სხვა ხალხი და კულტურა. მისი შემადგენელი ნაწილებია:

- დაგეგმვა;
- განხორციელება;
- შეფასება.

აქტივობა 7. არავერბალური კომუნიკაცია –

სტუდენტებმა უნდა თქვან, რას ნიშნავს თითოეული ნიშანი სხვადასხვა კულტურაში.

აქტივობა 8. კულტურების შედარება –

მუშაობა წყვილებში. უპასუხე კითხვებს:

1. Do people use anecdotes in your country? When?
2. What do people tell anecdotes about in your country?
3. Do people where you live tell anecdotes about other nationalities or regions? Why? Is it fair?

აქტივობა 9 - KWL (ვმე) –

KWL (ვმე)

- რა ვიცი
- რა მინდა ვიცოდე
- რა ვისწავლე

საფენურები:

- მასწავლებელი ეკითხება სტუდენტებს, რა იციან რომელიმე კულტურის (ძეგლის, ქალაქის და სხვა) შესახებ.

- სტუდენტები ავსებენ ცხრილს არსებული ინფორმაციის საფუძველზე.

- მასწავლებელი ეკითხება სტუდენტებს რა სურთ იცოდნენ საკითხის შესახებ.

- სტუდენტები წერენ კითხვებს ცხრილში.

- მასწავლებელი აძლევს სტუდენტებს საკითხავ ტექსტს, რომელშიც მოცემულია ინფორმაცია მოცემულ კულტურაზე.

- მასწავლებელი სთხოვს სტუდენტებს ჩაწერონ ცხრილში, თუ რა შეიტყვეს ტექსტიდან მოცემულ საკითხზე.

ვმე - ცხრილი

რა ვიცი	რა მინდა ვიცოდე	რა ვისწავლე

აქტივობათა სახეები მრავალფეროვანია და, ამასთანავე, საინტერესო. ისინი ხელს უწყობენ მასწავლებელს საინტერესოდ ჩაატაროს გაკვეთილი, გაუმდიდროს ლექსიკა სტუდენტებს და განუვითაროს ლაპარაკის უნარ-ჩვევები, გამოთქვან საკუთარი აზრი, დაეთანხმონ ან პირიქით, არ დაეთანხმონ მოსაუბრეს, დაამყარონ კომუნიკაცია სხვა კულტურის წარმომადგენელთან, შეძლონ თავისუფლად საუბარი როგორც მშობლიური, ასევე უცხო კულტურის შესახებ.

კულტურა და ენა განუყოფელია. იცოდე სხვა ერის, ხალხის კულტურა ნიშნავს, გქონდეს კარგი ურთიერთობა ამ

ენაზე მოლაპარაკე ხალხთან, გესმოდეს მათი, იყო მოტივირებული და გლობალური მსოფლიოს აქტიური წევრი.

დასკვნა. სტატიაში მოცემული აქტივობები, რომელთა მეშვეობითაც ნებისმიერი უცხოური ენის, ჩვენს შემთხვევაში ინგლისური ენის სწავლება და სწავლა უფრო ეფექტური და წარმატებულია, მრავალფეროვანი და საინტერესოა როგორც მასწავლებლისთვის, ასევე მოსწავლისთვის.

გამოყენებული ლიტერატურა:

ალენი - Allen, W. (1985 p. 138. Toward cultural proficiency. In A.C. Omaggio (Ed.), *Proficiency, curriculum, and articulation: The ties that bind* (pp. 137-166). Middlebury, VT: Northeast Conference.).

ბატჯისი - Buttjes, D. (1990). Teaching foreign language and culture: Social impact and political significance. *Language Learning Journal*, 2, 53-57.)

ბრუქსი - Brooks, N. 1975. The analysis of foreign and familiar cultures. In Lafayette, R. (ed.). *The Culture Revolution in Foreign Language Teaching*. Skokie, Illinois: National Textbook Company

ბრუქსი - Brooks, N. Teaching culture in the foreign language classroom. *Foreign Language Annals*, 1, 204-217. 1968)

ნოსტრანდი - Nostrand, F.B. & Nostrand, H.L.. 1970. Testing Understanding of the Foreign Culture//Seelye, H.N. ed. *Perspectives for Teachers of Latin American Culture*. Springfield, IL: Office of Public Instruction, 123-127.

სემოვარი, პორტერი - Samovar, Porter, & Jain, 1981 London: Modern English Publications). p.24)

სვეინიონი - Savignon, S. (1972 p. 9).. *Communicative competence:*

An experiment in foreign language testing. Philadelphia: Centre for სელაი - Seelye, H. (1974). *Teaching culture: Strategies for foreign language educators*. Skokie, IL: National Textbook Company. p.4,

სელაი - Seelye, H. (1974). *Teaching culture: Strategies for foreign language educators*. Skokie, IL: National Textbook Company. p.22

ქანალი, სვეინი - Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, 1(1), 1-47.

ჰედლი - Brooks as cited by Hadley, 2001, p. 349 Hadley, A. (2001). *Teaching Language in Context*. 3rd ed. Boston, Heinle & Heinle.